

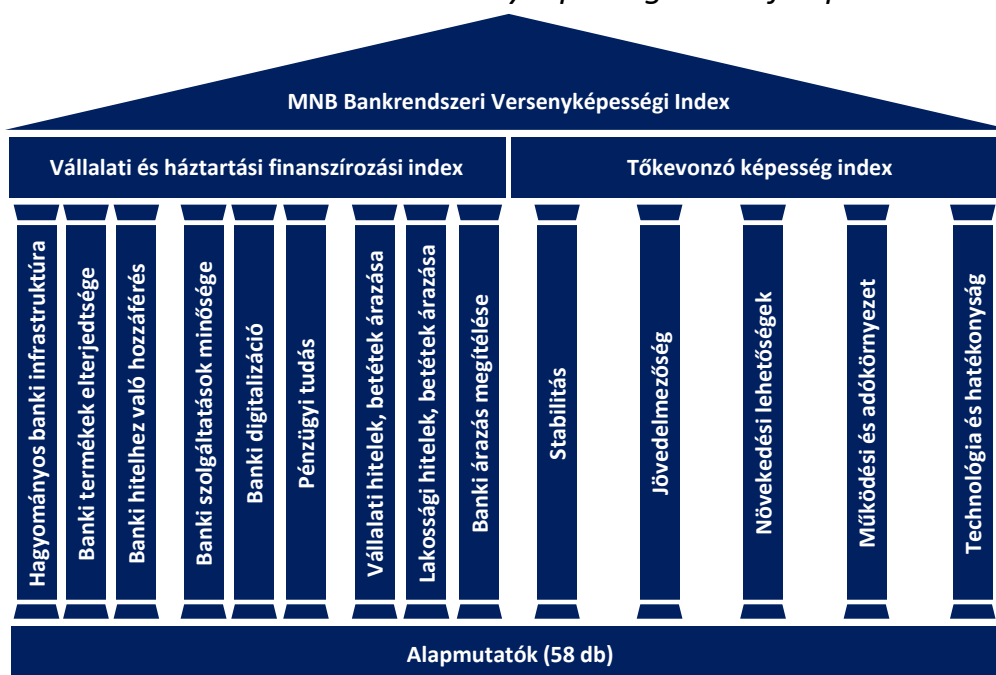
Erős a magyar bankrendszer – de milyen áron?

Kettős kép a szektor versenyképességében

A globális pénzügyi rendszer elmúlt években megfigyelt átalakulása mellett a járványhelyzet is előtérbe helyezi, sőt teszteli az egyes bankrendszerek versenyképességét. Noha a legtöbb nemzetközi versenyképességi rangsor egyéb témák széles köre mellett a pénzügyi közvetítőrendszer állapotára is reflektál, az MNB három éve fejlesztett és nemrég megújított Bankrendszeri versenyképességi indexe (BVI) alapján komplexebb, egyben kettős képet látunk az index két fő részében: a Tőkevonzó képesség indexben (TKI) jelentős javulással, míg a Vállalati és háztartási finanszírozási index (VHFI) rangsorában lemaradással szembesülünk.

A bankrendszeri versenyképesség értelmezése összetett probléma, mivel nem mindegy, hogy kinek a szempontjából vizsgáljuk azt: a tulajdonosok és ügyfelek elvárásai ugyanis gyakran ütköznek egymással. Az MNB megújult Bankrendszeri versenyképességi indexe (BVI) 58 mutatót rendez témakörök szerinti pillérekbe, majd ezekből két alindexet épít annak érdekében, hogy objektív kritériumok alapján uniós rangsorban lehessen értékelni a banküzem két legfontosabb szempontját, azaz a tőkevonzó képességét, valamint az ügyfelek bankokkal szemben támasztott igényeinek teljesülését (1. ábra).

1. ábra: Az MNB Bankrendszeri Versenyképességi Index felépítésének sémája

Hogyan fejlesztettük a módszertant?

A 2017-ben fejlesztett [módszertan](#) újragondolása során a két alindexet felépítő mutatókat aszerint válogattuk össze a nemzetközi adatbázisokban elérhető több ezer tétel közül, hogy a lehető legszélesebben lefedjék a pillérekben megragadni kívánt területeket, de a közöttük fellépő korrelációk elfogadhatóan alacsonyak maradjanak.

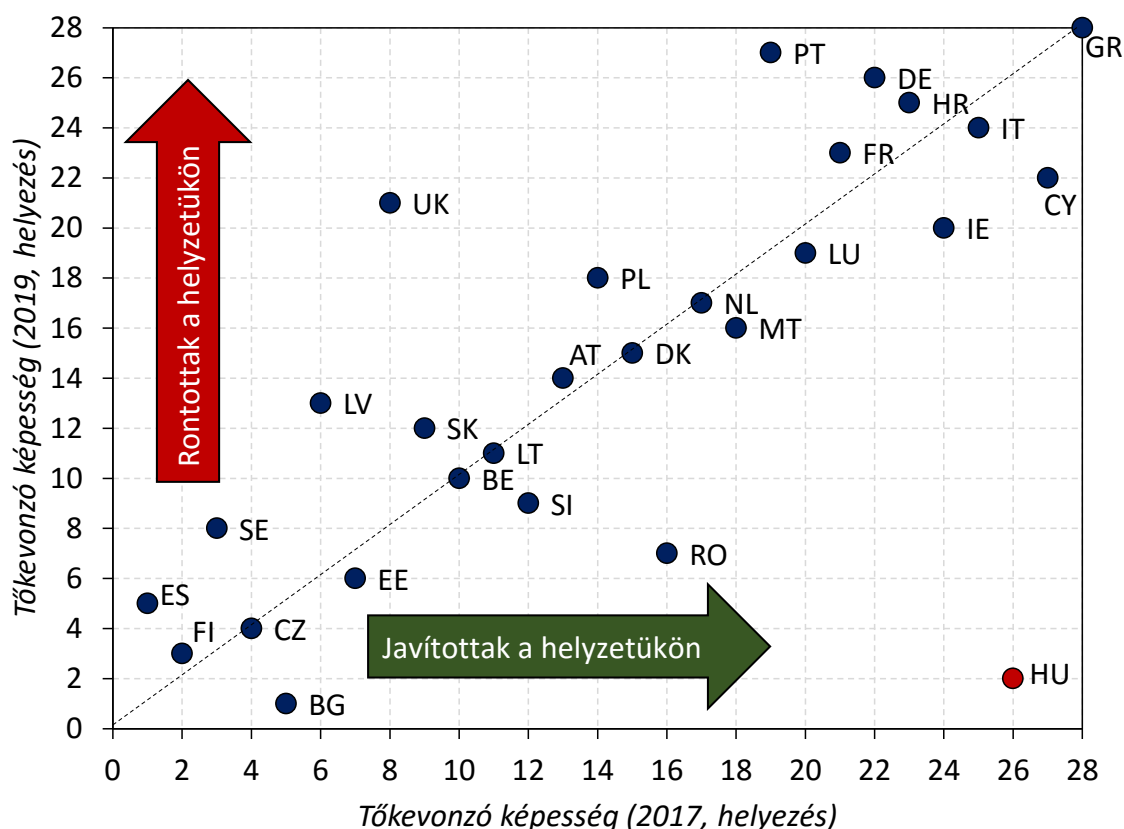
A bővülést követően a **Tőkevonzó képesség index** (TKI) öt pillére 25, a **Vállalati és háztartási finanszírozási index** (VHFI) három pillére (hozzáférés, minőség, árazás), és ezen belül kilenc alpillére pedig 33 indikátorból épül fel. Az index strukturális felépítése érdemben nem változott. Az optimumot a legtöbb indikátor esetében a legjobban teljesítő bankrendszer értékében, néhány esetben pedig az adott indikátor átlagában határoztuk meg. Az alpillérek rangsorát normalizáltuk, hogy a bankrendszerek egyes mutatókban látott lemaradásának relatív mértékét is számításba vegyük.

MAGYAR FORDULAT A TŐKEVONZÓ KÉPESSÉG RANGSORÁBAN

Az új módszertant és friss adatokat alkalmazva a hazai bankrendszer egyedülálló előrelépést mutat a Tőkevonzó képesség index (TKI) rangsorában 2-3 éves viszonylatban, a 26-ikról a dobogós 2. helyre került (2. ábra). A bankrendszerek tőkevonzó képességét a jövedelmezőség, a szektor stabilitása, növekedési lehetőségei, működési környezete, illetve a technológia és hatékonyság terén elért helyezése alapján rangsoroltuk.

A hazai bankrendszer tőkevonzó képességét nagymértékben javítja a 2016 vége óta európai viszonylatban is kimagasló jövedelmezőség. A magyar bankrendszer jövedelmezősége az elmúlt években mind a sajáttőke-arányos jövedelmezőség (ROE), mind a „core” eredménytételek eszközarányos szintjében kiemelkedő volt, ami nagymértékben hozzájárult a Tőkevonzó képesség indexben történő előrelépéshez. Noha a historikusan magas szektorszintű eredményt 2019 végéig a korábban megképzett értékvesztések visszairása is támogatta, a kedvező pozíció megtartása az EU bankrendszereinek többségét érintő strukturális jövedelmezőségi problémák és a hazai előnyös piaci kondíciók, növekedési lehetőségek tükrében továbbra is lehetséges marad.

2. ábra: MNB Tőkevonzó képesség index rangsorának változása 2019/2017

Forrás: MNB, Damodaran, Deloitte, ECB, IMD – WCY, IMF, Eurostat, SNL, WB, WEF - GCI 4.0, Saját gyűjtés.

A hazai bankrendszer kedvező jövedelmezőségéhez és stabilitásához egyaránt jelentős mértékben járult hozzá a késedelmes portfóliók tisztítása. A 2015 és 2020 márciusa közötti nagy volumenű portfóliótisztítások 22 százalék feletti szintről 4 százalék alá mérsékeltek a magyar hitelintézeti szektor nemteljesítő hiteleinek arányát. Hasonlóan jelentős mértékben csökkent a nettó (értékvesztéssel csökkentett) nemteljesítő hitelállomány és a szavatoló tőke aránya. Csupán az utóbbi mutató, tehát a problémás hitelekből eredő maximális potenciális veszteség tőkére gyakorolt hatása alapján a hazai bankrendszer az egyik legstabilabb Európában. A hazai bankrendszer stabilitása az elmúlt tíz évben jelentősen erősödött a további hat vizsgált mutató alapján (pl. likviditásfedezeti mutató, hitel-betét mutató, tőkemegfelelés), azonban az Unióban tapasztalt hasonló tendenciák eredményeként belesimul az alacsony szórást mutató mezőnybe.

Bár a frissítés során elérhető adatok még nem reflektálnak a járványhelyzetből adódó esetleges visszaesésre, a növekedési lehetőségek strukturálisan kedvező kilátásokat vetítenek előre. A hitelréssel – amely a GDP-arányos hitelállomány

trendtől való elmaradását mutatja – megragadott hosszú távú potenciálban nem történt visszaesés az uniós rangsoron belül, míg az aktuális folyamatokat kifejező hitelezési dinamika felfutása dobogós helyre emelte a hazai bankrendszert. Emellett különösen a háztartások esetében a jövedelemhez mért adósságteher és az internetes bankolást nem használók aránya több szempontból is magas növekedési lehetőségekről tanúskodnak a hazai bankok számára.

A tőkevonzó képesség rangsorában a hazai előrelépéshez a működési környezet javulása is hozzájárult. A magyarországi társasági adókulcs 2017-es módosítása, és ebből adódóan a bankok effektív adókulcsának csökkenése is segítette a hazai bankrendszert az élvonal elérésében. Emellett több, a jogi környezet minőségét megragadó nemzetközi mutatóban (World Bank, IMD) is javulás volt megfigyelhető, de a csőd eljárások kezelésében vagy a hitelregiszter fejlesztésében továbbra is van tér a felzárkózásra.

A tulajdonosok szemszögéből hazánk bankrendszere egyértelműen a technológia és hatékonyság terén mutatja a legjelentősebb lemaradást. Az eszközarányos működési költségek rangsorában a külföldi leánybankok adatait, a bankadó és a tranzakciós illeték hatását kiszűrve is csak az utolsó előtti helyet értük el az EU-n belül. A koronavírus megjelenésével növekvő értékvesztés és romló jövedelmezőség környezetében a költségcsökkentés egyben az EU-átlagot meghaladó jövedelmezőség megtartásának is a feltétele. A bankrendszer elsősorban digitalizációval, a pénzügyi penetráció növelésével és az intézmények összeolvadásával mérsékelheti az egységáras működési költségeit. Mindemellett az üzleti modellek átalakulása, a FinTech és BigTech cégek jelentette kihívás és a járványhelyzettel megváltozó kiszolgálás is egyértelműen növelik a költségoldali alkalmazkodás és a digitális csatornák fejlesztésének fontosságát. A magas költségek azonban nem kizárólag a bankrendszer tulajdonosai szempontjából jelentenek fontos kérdést, hanem az ügyfelek oldaláról is, hiszen végső soron ők fizetik meg annak árát, az egyes termékek kamatláába és díjtételeibe építve.

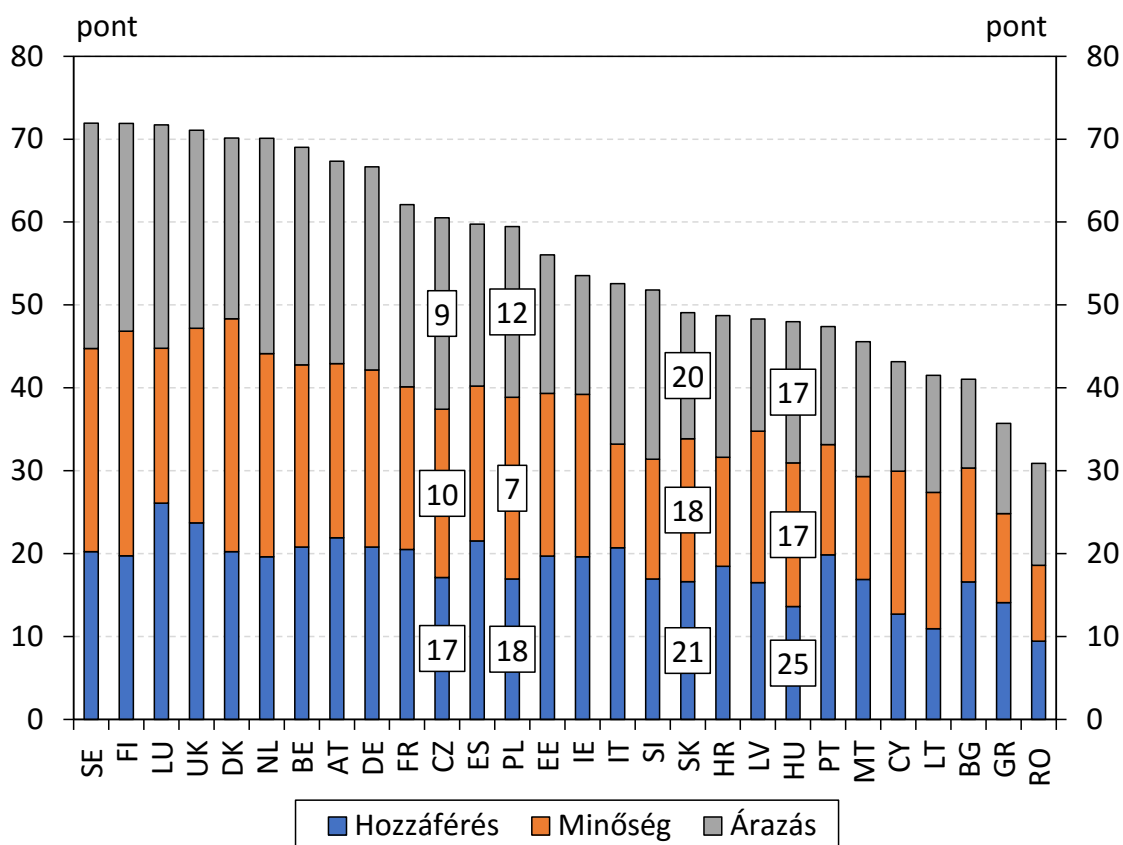
AZ ÜGYFELEK SZEMSZÖGÉBŐL TOVÁBBRA IS ÉRDEMI TÉR MUTATKOZIK A FELZÁRKÓZÁSRA

A tőkevonzó képességben megfigyelt előnyös fordulattal szemben az ügyfelek szempontjait megragadó **Vállalati és háztartási finanszírozási indexben (VHFI) a mérsékelt – három pozíciót jelentő – előrelépés csupán a 21. helyre volt elegendő.** Az

indexet felépítő hozzáférési, minőségi és árazási dimenziók közül csak az utóbbi kétben sikerült megközelíteni az uniós rangsor középmezőnyét (3. ábra).

A szolgáltatás minőségében, a banki digitalizációban, valamint pénzügyi tudatosságban és felkészültségben megfigyelhető változások nem tanúskodnak érdemi előrelépésről. Uniós, illetve a többi visegrádi országgal való összevetésben is érdemi tér mutatkozik a magyar bankrendszerben a digitális termékpaletta bővítésére, az online csatornák – mint az azonnali fizetésre építő szolgáltatások – erősítésére, illetve az ezen folyamatokat támogató központi rendszerek bevezetésére. Pozitív példaként említhetők az egyes skandináv országokban eredetileg bankok által fejlesztett és népszerűsített, mára szinte általánosan elterjedt elektronikus személyazonosítók, amelyek még az állami és egészségügyi adminisztrációban is hasznosultak. A pénzügyi tudás szintén hosszabb távon vizsgálendő, és az iskolai tananyagba beépülő pénzügyi oktatás a jövőben várhatóan pozitív hatással lesz a magyar lakosság pénzügyi tájékozottságára.

3. ábra: MNB Vállalati és háztartási finanszírozási index rangsora

Megjegyzés: A dobozok a pillérekben elért helyezést mutatják. Forrás: MNB, Deloitte, EBA, ECB, EIB – IS, EIOPA, Eurostat, ESMA, IMF, IMD – WCY, Nemzeti bankok honlapjai, OECD, S&P GFLS, WB, WEF – GCI, Saját gyűjtés.

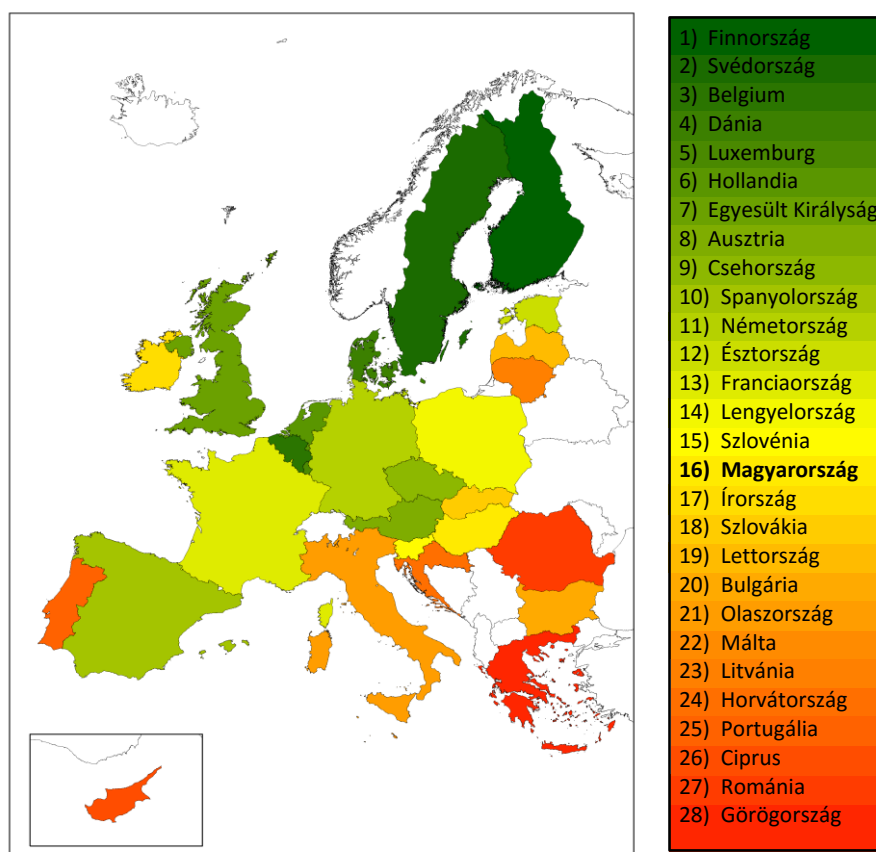
Az ügyfelek pénzügyi rendszerhez való hozzáférését tekintve a rangsor végéhez közel, a többi visegrádi ország mögött helyezkedik el a magyar bankrendszer. Az ügyfelek számára – minden más változatlanóságát feltételezve – a legkényelmesebb megoldást az jelenti, ha a hitelintézetek számos fiókkal és ATM-mel állnak rendelkezésükre. Az elmúlt évek fiókbezárásai miatt a hagyományos banki infrastruktúrában (pl. bankfiókok száma) romlott a hazai bankrendszer elérhetősége, azonban ez hosszú távon nem feltétlenül ad okot az aggodalomra. A fiókok szerepének csökkenése, bár kényelmetlen lehet egyes ügyfeleknek, egybevág a digitalizációs tendenciákkal: a kényelem, amit a fizikai infrastruktúra visszahúzódása miatt elveszt az ügyfél, azt később az árazásban és online ügyintézésben nyerheti meg. A termékek alacsony hozzáférhetőségét a Világbank hitelek és egyéb banki termékek elérhetőségére vonatkozó 2017-es statisztikái is megerősítik. Azonban e statisztikák legközelebbi frissítésekor már a hazai hitelállomány elmúlt 1-2 éves dinamikus bővülése érdemi előrelépést okozhat.

A szegmensek termékeinek árazását külön vizsgálva nem egységesen pozitív kép rajzolódik ki. Mivel Európa szerte jellemzően csökkentek a lakossági hitelfelárok, a hazai banki árverseny élénkülése ellenére a magyar lakossági hitelek betétek feletti átlagos felára Görögország után továbbra is a második legmagasabb. Ez feltehetően részben a szektor forrástöbbletének köszönhető, az átlagos hitel/betét mutató a Magyarországon működő hitelintézetek esetén az egyik legalacsonyabb Európában, így nincs erős verseny a lakossági forrásokért. Ezzel szemben a vállalati, és külön a kkv szegmensben tradicionálisan élesebb verseny mutatkozik hazánkban, melyet az uniós összevetés is megerősít.

ÖSSZEFOGLALÓ

A két alindex eredményeiből felépített Bankrendszeri versenyképességi index a magyar bankrendszert a középmezőnybe pozícionálta (4. ábra). Bár a jövedelmezőség, az erős stabilitás, a kiemelkedő növekedési lehetőségek és a támogató működési környezet önmagukban az élvonalba helyezik hazánkat, az ügyfelek szemszögéből azonosítható hiányosságok egyértelműen meghatározzák a bankrendszer következő években releváns fejlődési irányait.

4. ábra: MNB Bankrendszeri versenyképességi index

Megjegyzés: Az MNB Vállalati és háztartási finanszírozási és az MNB Tőkevonzóképeségi indexeinek átlagolásával számolt rangsor alapján. Forrás: MNB, Damodaran, Deloitte, EBA, ECB, EIB – IS, EIOPA, Eurostat, ESMA, IMF, IMD – WCY, Nemzeti bankok honlapjai, OECD, S&P GFLS, SNL, WB, WEF, Saját gyűjtés.

„Szerkesztett formában megjelent a napi.hu oldalon 2020. október 15-én.”